

אלוהים יתברך
...

פרק ראשון ריפוי הנפש

מה טוב היה לנו לו היינו זוכים לתקופת חיים נוספת על פני האדמה, אזי בתקופה הראשונה היינו יגיעים ומזדככים, ובתקופה השנייה היינו נהנים מפרי עמלנו בעולם הזה. אלא, שאין זה כך, והאדם נפטר עוד בשלב יעניתו.

כיוון שהאדם נפטר לפני שהוא מספיק לשבת ולהנות מעמלו, היה טוב לו היה כל אדם רושם ומנציח את קורותיו, על מנת לזכות את הבאים אחריו מפרי עמלו.

א מה טוב היה לו יכולנו לחיות בעולם הזה על כל פנים עוד שבעים שנה אחרי כלות ימי שנותינו. כל ימי שנותינו אנו יגיעים לחנך עצמנו, ליישר העקמומיות ולגדל גדלויות בקרבנו, ואז בחיים השניים כבר היינו יכולים לחיות חיים מצוחצחים, חיים זכים אף בעולם הזה, אבל אחרי חיים קשים אלו פתאום איננו, כי לקח אותנו אלהים.

אמור מעתה, טוב לו לאדם לרשום את כל מחשבותיו. לא לעשות שם בחובר חיבור, רק לחרות את עצמו עלי נייר, ולקיים את כל גלגולי הנפש, נפילותיה עם עליותיה. וכל עצמותה, צורתה, השגתה וקניינה שקנתה לה במשך חייה, תעמודנה חיה, לחיות חיי נצח בקרב אוכליה ובולעיה, תתפשט דור ותלכש דור^א.

א) הג"ה: היינו כשדור אחד יבלע את עצמות נפשו של המחבר אל קרבנו וכהטוב אשר בחניכותיה וקניינותיה יתנהג. וכן דור אחר דור. אז נפש המחבר חי חיי נצח בקרב אוכליה ובולעיה, מתפשטת דור ומתלכשת דור אחר דור.

מה אני רוצה מעצמי?

ישנו מעשה מדהים על החפץ־חיים¹, הייתה לו עליית גג בה היה מתבודד כשעה ביום. פעם אחת הגיע תלמידו רבי נפתלי טרופ² ושמע את החפץ־חיים מתבודד ועושה 'חשבון־נפש', ומתאר לעצמו מה קורה כשהוא מגיע לבית־דין של מעלה, חשבון אמיתי ונוקב.

ומתאר לעצמו מה קורה כשהוא מגיע לבית־דין של מעלה, חשבון אמיתי ונוקב. וכך אמר על עצמו החפץ־חיים: "הרב ישראל מאיר לא מרגיש טוב, חומו עולה, תוך שלשה ימים מזעיקים את טובי הרופאים, מה לעשות, הוא לא מרגיש טוב. שבוע לאחר מכן מודיעים לכולם בצער, רבי ישראל מאיר נפטר, הו, איזו

1. רבי ישראל מאיר הכהן (כגן) מראדון, מחבר הספרים 'משנה ברורה' ו'חפץ־חיים' (נפטר בכ"ד באלול ה'תרצ"ג).
2. הרב נפתלי צבי טרופ, הגר"ט, תלמיד החפץ חיים, ראש ישיבת ראדון (נפטר בג' בתשרי ה'תרפ"ט)

הלוויה גדולה", וכך הוא מתאר לעצמו את ההלוויה, את ההספדים... ואת ההגעה שלו לבית־דין של מעלה. ממשיך החפץ־חיים, ומתאר לעצמו כיצד שואלים אותו "מה עשית ופעלת בעולם התחתון?", השיב ר' ישראל מאיר: "כתבתי את ה'משנה ברורה', 'שמירת הלשון', בניתי מקוואות, הקמתי גמ'חים". וכך תיאר להם את סדר היום שלו. המשיכו לשאול, "ומה עם לימוד תורה?", והתחיל לומר את הדפים בגמרא מסכת ברכות על הסדר, אך בדף ב' עמ' ב' הוא שכח איזו מלה בגמרא. הוא שואל את עצמו (בבית־דין של מעלה) "איך אתה נתקע? גם לימוד תורה אין לך, מסכת אחת אתה לא יודע כמו שצריך". רבי ישראל מאיר מנסה להתגונן ומבקש לעבור למשניות, אך גם כאן הוא ננזף, שאינו אומר אותן כראוי. ואז הכריז בקול: "רבי ישראל מאיר נפסק הדין ש...". רבי ישראל מאיר התחנן ובכה ואמר לבית־הדין "אני מבטיח לשפר את עצמי". בביה"ד העליון נפסק - היות והוא טרם נפטרה מהעולם, אנו מניחים לו שילך וישפר את עצמו! ברגע שה'חפץ־חיים' בכה והבטיח שיתקן את עצמו, התחיל רבי נפתלי טרופ לבכות וברח משם, הוא לא יכל לשמוע יותר.

וז גם עוצמת החשבון־נפש שהאדמו"ר עושה כאן בספרו 'צו זיירוז'. תדמה בנפשך מהו בית־דין של מעלה. שהרי לא צריך לחכות למשפט שיעשה לאחר מותו של האדם, וכן איש אינו יודע מה עתיד לקרות במשך חייו! בעזרת ה' שכולם יזכו לאריכות ימים ושנים, אבל אם לא נעשה היום 'יישור קו' וחשבון־נפש אמיתי, מה 'הנפקא מינא' מתי דנים אותך בבית־דין של מעלה?!

זאת אומרת, שכאשר אדם יגיע לבית־דין של מעלה, יאמרו לו "שלום עליכם"... הבה נראה מה הבאת. **"כל ימי שנותינו אנו יגיעים לחנך עצמנו, ליישר העקמומיות ולגדל גדלויות בקרבנו, ואז בחיים השניים כבר היינו יכולים לחיות חיים מצוחצחים, חיים זכים אף בעולם־הזה"**. מה קרה, מה עשית בחיים? כמה שטויות עשית? לפעמים האדם חושב - טוב, עכשיו לא הצלחתי, לא קרה כלום, בפעם הבאה נעשה מקצה־שיפורים.. אבל זה עובד אחרת. כשאדם מגיע לבית־דין של מעלה, הוא עבר עולם, מה שהיה נגמר.

"אמור מעתה, טוב לו לאדם לרשום את כל מחשבותיו". אם כך, אין ברירה, צריך לעצור ולהחליט מהן ה'שטויות' שאנחנו לא ממשיכים איתן, ואת מה צריך לשפר.

שני סוגי נשמות בעבודת ה'

שני סוגי נשמות בעבודת ה': הסוג האחד מופיע בספרים הקדושים³, והוא אותן נשמות שמקורם 'מעולם התוהו' (עולמות נמוכים ביותר), והן יכולות לעלות ולהתרומם דוקא דרך הנפילות, סוג מסויים של עבודת ה'. זאת אומרת, האדם חייב להגיע להבנה שהוא בכלל לא בכיוון, ורק אז להתקדם לשלב הבא.

בפסיכולוגיה זה נקרא 'ניסוי ותעייה': כלומר, אתה בודק, אם זה טוב אתה ממשיך, ואם לא, עליך לחפש כיוון אחר. וכן על זו הדרך, יש נשמות שזו הדרך שלהם בעבודת ה': בודקים שוב ושוב ולאחר שמיצו את תהליך הבדיקה, הם רואים שהם לא בכיוון וממשיכים במשהו אחר, מתעלים בדבר נוסף. וכשגם זה לא מצליח, הם ממשיכים תמיד לחפש מה כן שייך, ולא מה לא שייך!

הסוג השני הן נשמות שמקורן הוא מעולם האצילות. אנשים עם נשמות מסוג זה לא מתעסקים עם הנפילות, לרוב דרכם בגדלות, כפי שאומר רבי חיים ויטאל⁴ ז"ל. אותן נשמות, כאשר הן מתעלות (ואף תוך כדי עלייה), דרכן להתעלות אף יותר. אם כן, גם בזמן עלייה ישנה מציאות של עלייה נוספת. זוהי דרך מרוממת יותר של עבודת ה': אלו הן נשמות המורמות מעם, שדוקא מתוך עלייה אדם אומר 'עשיתי, אך יכולתי לעשות יותר'. מסופר על חסיד אומות העולם שהציל משפחה עם חמשה ילדים, וכששאלו אותו איך הוא מרגיש הוא התחיל לבכות, ואמר 'יכולתי להציל יותר, אמנם לא בוכים על מה שהיה, אך יכולתי לעשות יותר'. כשאתה נכנס בעבודת ה', לומד תורה, ומקיים מצות, לכאורה הכל טוב, אך אתה יכול יותר, נכון?!

אלו הם שני סוגי עבודות שקיימים בעבודת הקודש.

חשבון נפש

אומר האדמו"ר מפיאסצנא, אדם צריך לעשות לעצמו סדר ולרשום מה באמת הוא רוצה מעצמו בפועל ובמחשבות. ודאי שלא ישב האדם כל היום לרשום את כל הפרטים בחייו, אלא, צריך לרשום דברים נקודתיים. לדוגמא, האם קמתי בזמן? האם הגעתי בזמן? אני רוצה להתעלות למחר בקניין רוחני במידת דרך ארץ, כעס, פרישות, צניעות, טהרה, קדושה. אני רוצה ללמוד יותר, לנצל יותר את הסדר, וכדומה.

3. עץ הדעת טוב' לרבי חיים ויטאל (תלמיד האריז"ל)
4. רבי חיים ויטאל, מהרח"ו, תלמידו המובהק של האריז" הקדוש (נפטר בל
בניסן ה'ש"פ)

בשלב הבא, כשעובר אותו היום, צריך האדם לעשות חשבון עם עצמו ביחס למה שכתב - האם עמדתי באותם דברים, רצונות, קבלות וכדומה או לא, האם ניצלתי את היום או לא? תן חשבון לעצמך. משהו קרה פה, יום אחד בחייך עבר. רצית לממש אותו לפי המציאות שלך, האם זה קרה או לא קרה? אף אחד לא אחראי, רק אתה לעצמך!

לאחר שנפטר הרב חיים פרידלנדר⁵ זצוק"ל פורסמו פנקסים אישיים שלו ובהם מופיע סיכום יום של הרב: "היום הקפדתי על תלמיד בלב, וקיבלתי על עצמי שיותר לא אקפיד עליו בלב, אני קונס את עצמי בשתיים עשרה קופיקות (מטבע רוסי)". יום למחרת הרב כתב: "ופרעתי החוב". הוא נתן לעצמו קנסות בממונות, וכן קנסות בלימוד, וכשלא כיוון מספיק בברכת-המזון, קנס את עצמו בלסיים בעל פה מסכת משניות, בתוך הארוחה. וזהו פלא בעינינו כיצד גדולי עולם עשו כאלו חשבונות?! אומר האדמו"ר, ככל שאדם יותר גדול בתורה, התביעה ממנו גדולה יותר, משום שהוא כבר יודע מה רוצים ממנו.

כותב הגאון מווילנא⁶ בפירושו על מסכת אבות⁷, שלאחר פטירת האדם מהעולם הזה עליו לתת דין וחשבון. דין - הוא מה שהאדם עשה, ועל כך הוא יתן את הדין. וחשבון - הוא מה יכל לעשות במקום מה שעשה. אדם הולך יום שלם ומבזבז אותו בטוילים, הוא יתן את הדין על כל הדברים הלא צנועים שראה באותו יום, וגם יתן חשבון על מה שלא עשה, שהרי באותו יום יכל ללמוד תורה, יכל להתקדש וכו'. ואומר הגר"א, "שהחשבון חמור יותר מהדין" ובעולם האמת האדם לא יוכל לעמוד מול 'החשבון'. עם הדין, עוד יש לך יכולת להתמודד ולטעון יצירה רע כפה אותי... אך עם החשבון אין לך שום יכולת להתמודד, משום שאת החשבון אתה עשית וקבעת לעצמך, אתה יצרת את אותו חיסרון, וזה כבר מעבר לדין.

---

5. הרב חיים פרידלנדר, חוקר הרמח"ל, משגיח ישיבת פוניבז', מחבר הספר 'שפתי חיים' (נפטר בכ"ח בתמוז התשמ"ו)

6. רבי אליהו בן שלמה זלמן, הגר"א, 'הגאון מווילנא' (נפטר ב"ט בתשרי ה'תקנ"ח)

7. פירוש הגר"א למסכת אבות: (הטקסט המודגש הינו דברי הגר"א, המובא בתוך הסוגריים הוסף על מנת להקהל על הבנת את הפסוקים אותם מציין הגר"א):

ז'לפני מי וכו', כמו שכתוב "וּשְׁמַח בְּחַדָּר בְּיַלְדוּתְךָ וְיִטִּיבָךְ לִבְךָ בְּיָמֵי בְחַדוֹתָךְ וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ) **וְדַע כִּי עַל קָל (אלה) בִּיאָךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט (קהלת יא,ט). יְכִי אֶת קָל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים יִבֵּא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל נַעֲלָם אִם טוֹב וְאִם רָע) (קהלת יב, יד).**

מסביר פירוש דרך אבות, לר' מאיר נכדו של ר' אברהם אח הגר"א: "ופירש הגאון ז"ל שהדין הוא על עשית העבירה, וחשבון הוא ענין אחר, שמחשבין אותו על השעות אשר עשה העבירה, באותה השעה היה בידו לפעול פעולה בענין עבודת השלם אשר בא לעולמו בעבירה". דפוס וילנא, עמ' י"ט